

DZIEJE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

NAJNOWSZE

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

2-2009

<http://rcin.org>

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XLI
2009
2**

WARSZAWA 2009

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszcza,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa nr 565/DWB/P/2009)

KOMITET REDAKCYJNY

Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kisielewski, Stanisława Lewandowska, Piotr Łossowski,
Piotr Madajczyk, Wojciech Materski, Jan Molenda, Andrzej Nowak,
Tadeusz Radzik, Wojciech Rojek, Tomasz Schramm, Rafał Stobiecki,
Ryszard Sudziński, Włodzimierz Suleja, Jacek Tebinka, Zygmunt Zieliński,
Elżbieta Znamierowska–Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Małgorzata Gmurczyk–Wrońska (sekretarz), Magdalena Hułas,
Marek K. Kamiński, Andrzej Koryn, Krzysztof Michałek,
Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska–Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831–02–61

ISSN 0419–8824

© Instytut Historii PAN & Wydawnictwo DiG, 2009

Wydawca: Wydawnictwo DiG Sp.j.
PL 01–524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4
tel./fax (+4822) 839–08–38
e–mail: biuro@dig.pl <http://www.dig.pl>

Druk cyfrowy

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Katarzyna Wójcik — <i>Statystyka mniejszości niemieckiej w województwie lubelskim w latach 1918–1939</i>	3
Edmund Pjech — <i>Niemiecka polityka oświatowa a mniejszości narodowe w latach 1918–1990. Sytuacja Serbołużyczan na tle innych mniejszości</i>	15
Jakub Wódka — <i>Mniejszość turecka w Bułgarii a stosunki turecko-bułgarskie w okresie zimnej wojny</i>	35
Julian Kwiek — <i>Ludność słowacka i stosunki polsko-słowackie na Spiszu i Orawie w latach 1956–1960</i>	53

* * *

Hubert Stys — <i>Inna twarz totalitaryzmu. III Plenum KC Związku Komunistów Jugosławii (16–17 stycznia 1954 r.) i odsunięcie Milovana Djilasa od władzy</i>	67
Dominika Rafalska — <i>Oświeceni, postępowi, patriotyczni... Bohaterowie narodowi na lamach prasy 1955–1957</i>	95
Krzysztof Kosiński — <i>Młodzież lat osiemdziesiątych w świetle badań CBOS oraz wybranych analiz IBMP, MAW i KC PZPR</i>	117

AUTOREFERATY

Marcin Kruszyński — <i>Ambasada RP w Moskwie w latach 1921–1939</i>	137
Katarzyna Jędraszczyk — <i>Strategiczne partnerstwo ukraińsko-polskie. Polska w polityce niepodległej Ukrainy</i>	143

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Jan Sobczak — <i>Od Mikołaja I do Mikołaja II (ogląd postaci Romanowów oczyma Angielki)</i>	149
Halina Parafianowicz — <i>O micie Woodrowa Wilsona i Ameryki we Włoszech</i>	155

* * *

Dariusz Fabisz, <i>General Lucjan Żeligowski 1865–1947. Działalność wojskowa i polityczna</i> — Karol Olejnik	161
Marek Orłowski, <i>General Józef Haller 1873–1960</i> — Dariusz Fabisz	165
Zbigniew Osiński, <i>Janusz Jędrzejewicz. Piłsudczyk i reformator edukacji (1885–1951)</i> — Włodzimierz Suleja	170

Piotr Potomski, <i>General broni Stanisław Władysław Maczek (1892–1994)</i> — Tadeusz Kondracki	173
Grzegorz Wieczorek, <i>General Kazimierz Głabisz (1893–1981). Zarys biografii</i> — Tadeusz Wolsza	176
<i>Ósmy ulan Byliny. General Brygady Józef Marian Smoleński „Kolec” (1894–1978)</i> , opr. M. Smoleński, G. Nowik — Arkadiusz Adamczyk	182
Igor Hałagida, „ <i>Szpieg Watykanu</i> ”. <i>Kapłan grekokatolicki ks. Bazyli Hrynyk (1896–1977)</i> — Jarosław Syrnyk	186
Sławomir Cenckiewicz, <i>Tadeusz Katelbach. Biografia polityczna (1897–1977)</i> — Piotr Kardela	191

* * *

Wincenty Witos, <i>Dzieła wybrane</i> , t. 1–5 — Arkadiusz Kołodziejczyk	196
Maria Krisań, <i>Chłopi wobec zmian cywilizacyjnych w Królestwie Polskim</i> <i>w drugiej połowie XIX–początku XX wieku</i> — Arkadiusz Kołodziejczyk	200
Heidi Hein–Kircher, <i>Kult Piłsudskiego i jego znaczenie dla państwa polskiego 1926–1939</i> — Piotr Cichoracki	204
Arkadiusz Adamczyk, <i>Piłsudzczy w izolacji (1939–1954). Studium z dziejów struktur</i> <i>i myśli politycznej</i> — Andrzej Zaćmiński	211
Jakub Ferenc, <i>Sport w służbie polityki. Wyciąg Pokoju w latach 1948–1989</i> — Hubert Wilk	218
Mirosław A. Supruniuk, <i>Przyjaciele Wolności. Kongres Wolności Kultury i Polacy</i> — Anna Maria Jackowska	222
Bartłomiej Gapiński, <i>Sacrum i codzienność. Prośby o modlitwę nadsyłane do Kalwarii</i> <i>Zebrzydowskiej w latach 1965–1979</i> — Bartosz Kaliski	225
Agnieszka Skalska, <i>Obraz wroga w antysemickich rysunkach prasowych Marca '68</i> — Mariusz Mazur	229
Grzegorz Waligóra, <i>Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela 1977–1981</i> — Wojciech Turek	238
<i>Pamięć i polityka historyczna. Doświadczenia Polski i jej sąsiadów</i> , pod. red. S. M. Nowinowskiego, J. Pomorskiego, R. Stobieckiego — Zbigniew Romek	242
Tomasz Stryjek, <i>Jakiej przeszłości potrzebuje przyszłość? Interpretacja dziejów narodowych</i> <i>w historiografii i debacie publicznej na Ukrainie 1991–2004</i> — Łukasz Adamski	248

ŻYCIE NAUKOWE

Konferencja „ <i>Obserwacja. Manipulacja. Współpraca. Dziennikarze i naukowcy</i> <i>a aparat bezpieczeństwa w Polsce Ludowej</i> ” — Wrocław 19–21 XI 2008 r. — Edyta Krężolek; Anna Maria Jackowska	257
---	-----

LISTY DO REDAKCJI

List do redakcji „ <i>Dziejów Najnowszych</i> ” — Hanna Rybicka	265
---	-----

IN MEMORIAM

Odeszła Prof. dr hab. Stanisława Sławomira Lewandowska (1924–2009) — Tadeusz Kondracki	269
---	-----

Wśród naszych Autorów m.in.:

- Dr hab. Arkadiusz Adamczyk — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim
- Mgr Łukasz Adamski — doktorant w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Dr Piotr Cichoracki — adiunkt w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego
- Dr Dariusz Fabisz — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu w Zielonej Górze
- Mgr Anna Maria Jackowska — doktorantka w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Mgr Bartosz Kaliski — asystent w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Dr Piotr Kardela — pracownik naukowy Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku. Delegatura w Olsztynie
- Dr hab. Arkadiusz Kołodziejczyk — prof. w Instytucie Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach
- Dr hab. Tadeusz Kondracki — docent w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Dr Krzysztof Kosiński — adiunkt w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Mgr Edyta Krężolek — doktorantka w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Dr Marcin Kruszyński — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie
- Dr Julian Kwiek — adiunkt w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie
- Dr Mariusz Mazur — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie
- Prof. dr hab. Karol Olejnik — w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Prof. dr hab. Halina Parafianowicz — w Instytucie Historii Uniwersytetu w Białymstoku
- Dr Edmund Pjeh — pracownik naukowy w Instytucie Serbołużyckim w Budziszynie (Serbski Instytut w Bautzen, RFN)
- Dr Dominika Rafalska — adiunkt w Instytucie Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego
- Dr Zbigniew Romek — adiunkt w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Prof. dr hab. Jan Sobczak — w Instytucie Historii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- Mgr Hubert Stys — doktorant w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Prof. dr hab. Włodzimierz Suleja — dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu
- Dr Jarosław Syrnyk — pracownik naukowy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu
- Mgr Wojciech Turek — doktorant w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego
- Mgr Hubert Wilk — asystent w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Prof. dr hab. Tadeusz Wolsza — w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Mgr Jakub Wódka — asystent w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- Dr Katarzyna Wójcik — adiunkt w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Chełmie
- Dr hab. Andrzej Zaćmiński — profesor Instytutu Historii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po ok. 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesiący podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości 1 strony maszynopisu na tej samej dyskietce co artykuł.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na **2009 r. — 20 zł.**
Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Prenumerata krajowa: przez „RUCH” S.A. — wpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania.

Prenumerata opłacana w zlotówkach ze zleceniem wysyłki za granicę: informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33, tel. (+4822) 532-87-31, 532-82-23 — prenumerata płatna w walucie obcej; tel. (+4822) 532-88-16, 532-87-34 (dla osób fizycznych), 532-88-19 (dla osób prawnych)
— infolinia 0 804 200 600

Wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, No. 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub w kasie Oddziału.

Dokonyując wpłaty za prenumeratę w Banku czy też w Urzędzie Pocztowym należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą priorytetową czy ekonomiczną) oraz zamawiany tytuł.

Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty, jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na nasze konto w banku SWIFT banku: PKOPPLPWWA4

w USD PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 54 1240 1053 1787 0000 0443 0508

w EUR PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 46 1240 1053 1978 0000 0443 0511

po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu +4822 532-87-31.

Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA i MASTERCARD w internecie <http://www.ruch.pol.pl>

Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel./fax (+48 22) 839 08 38

e-mail: dig@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia 0 801 205 555

lub na stronie internetowej <http://www.kolporter.com.pl>

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

CHZ Ars Polona S.A.

03-933 Warszawa, ul. Obrońców 25, Poland

<http://www.arspolona.com.pl>

tel./fax (+4822) 509 86 09

cena 20,00 zł (w tym 0% VAT)

Nakład 500 egz.

ISSN 0419-8824

